

explicit elméleteket, osztályzó elméleteket, magyarázó és axiomatikus deduktív elméleteket alkalmaznak. A fejezetek belső hierarchikus felépítésében a leíró, adatszint-réteg, a hipotetikus réteg: a modellek és a metaréteg szerepel, amely az empirikus kutatásokra vonatkozó metodológiai szintje. Így módon a kötet elméletileg/gyakorlatilag olyan tényleges eszköze a stratégiaalkotásnak, ami minden szervezet eredményességéhez hozzájárul. Figyelemreméltó a munka nemzetközi összehasonlító része, a kultúratömbök célorientált megismertetése, amellyel a globális gazdaságban a globalizálódó szervezetek mindenütt találkozhatnak.

Az átalakult magyar gazdaság és vállalatai multikulturális közegben működnek. Ez a multikulturalitás egyre erőteljesebben érvényesül, amit a stratégiaalkotásban értékelni, a vállalati kultúrában érvényesíteni szükséges. Ezért a vállalati kultúra eszközszerében kötelező érvénnyel alkalmaznunk kell a tudományos módszerek szigorát, mégpedig a lehető legszélesebb skálán, annak érdekében, hogy a leggyorsabban eljussunk a szervezet eredményességét segítő alkotó vállalati kultúrához. Ehhez nyújt jól strukturált eszközt Borgulya Istvánné és Barakonyi Károly műve, a Vállalati kultúra.

Krisztián Béla

Szegő Krisztina

HADITUDÓSÍTÓK A XX. SZÁZADBAN

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2004

Többszörösen is érdekes, és többszörösen is hiánypótló mű. Érdekes, mert szakszerűen kimun-

kált, jól rendszerezett, a lényegét kiválóan láttató betekintést ad a haditudósítás műfajának kialakulásába és kiteljesedésébe, és a haditudósítók tényleges tevékenységébe a kezdetektől az ezredvégi háborúig. Érdekes, mert mindezt a gyakorlatból vett tényanyag szemelvények felsorakoztatásával illusztrálja, és úgy adja elő, hogy az a laikus olvasó érdeklődését is megragadja. Érdekes, mert a könyv második része olyan haditudósítók arcképcsarnokával szolgál, akik túlnyomó többsége a XX. század ismert, sőt kiemelkedő személyisége volt. Ezeket az embereket elsősorban nem is haditudósítóként ismertük meg, hanem más intellektuális – nagy részüket irodalmi vagy képzőművészi – teljesítményükért, és most a legtöbbünk Szegő Krisztina könyvéből tudhatja meg, hogy haditudósítóként is figyelemre méltó szerepet töltek be. Ízelítőül néhány név közülük: Mednyánszky László, Rippl-Rónai József, Edgar Wallace (a klasszikus krimi írók egyik legnagyobbika volt), John Dos Passos, Oskar Kokoschka. Érdekes és főként meggondolkodtató, mert segít megérteni, valójában mi szükség is van a haditudósítókra, pontosabban a tudósításaikra, ezzel pedig a legtöbbünk számára újszerű, de legalább is eddig még végig nem gondolt, és cseppet sem vidító betekintést ad a mai emberiség természetébe. Az érezhetően humanista gondolkodású szerző által itt idézett nézetek – remények? – szerint a háborúk borzalmainak testközelű bemutatása visszatartó erővel bírhat, arra indíthatja az embereket, hogy utasítsák el a fegyveres erőszak alkalmazását. Valóban, tudjuk, hogy a könyvben bemutatott tudósítók közül többen is humanista meggyőződésből, azért

vállalták a nagyon is veszélyes küldetést, hogy felhívják a közvélemény figyelmét a háború elfogadhatatlan voltára. Látnunk kell azonban azt is, és Szegő könyvéből ez is kitűnően kiérződik, hogy a haditudósítás a tömegmédia egyik fontos árucikke. Ez kétségtelenül korunk egyik sötét kórtünete. Az emberi természet sötét oldalának megnyilvánulása, hogy sokan igénylik, de legalább is szívesen fogadják a testközelű tudósításokat a különféle borzalmakról. Az pedig korunk megdöbbentő kórtünete, hogy a média ebből igen fontos üzletágat csinált, valamint, hogy a tájékoztatás és a tömegszórakoztatás mindinkább egybemosódó piacán olyan viszonyok uralkodnak, hogy a kihullás veszélye nélkül az sem maradhat ki a katasztrófa tudósítások üzletéből, akit az etikája vagy pusztán a jó ízlése erre indítana.

Szegő is kiemeli korunk egyik különös vonását: azt, hogy a mai haditudósítók, a tömegmédia ereje révén befolyásolni is képesek az eseményeket. Gondoljunk bele: a döntéshozók számára többnyire meghatározó jelentőségű a hadi cselekedetek politikai hozadéka is. A legközelebbi múltban is találunk háborút, amelyet minden valószínűség szerint jórészt a belpolitikai hozadékért indítottak. A katonai cselekmények döntésmeghozói-nak azonban ma már számolniuk kell a haditudósítókkal is, tehát azzal, hogy a közvélemény képet kap az eseményekről, és annak alapján politikai véleményt is formál.

Tudjuk, félelmetesen nagy a modern tömegmédia képessége arra, hogy befolyásolja, sőt manipulálja az embereket. Szegő kitűnően megmutatja, hogy a haditudó-

sítók szerepe különösen kényes e tekintetben is, hiszen olyan eseményekről tudósítanak, amelyeket az emberek csak az ő bemutatásukban láthatnak, az ő tolmácsolásuk révén ismerhetnek meg.

Többszörösen is hiánypótló mű. Hiánypótló mindenekelőtt abban, hogy kifejezetten tankönyvnek készítették, a jó tankönyv minőségét megadó módszerességgel és alapos-sággal, s a jó tankönyvhöz nélkülözhetetlen világos, könnyen követhető előadásmóddal. Márpedig ebben a témában tankönyv Magyarországon még nem jelent meg. Emellett hiánypótló abban is, hogy nálunk szintű ez az első könyv, amely a nagyközönség számára átfogó módon bemutatja ezt a témakört.

O. P.

Stig Förster, Markus Pöhlmann, Dierk Walter (szerk.)

A VILÁG-TÖRTÉNELEM NAGY CSATÁI

*Szalamisztól Sínaiig
Corvina, 2003*

Megrögzött civilnek is feltétlenül érdemes elolvasnia ezt a könyvet. Akit egyáltalán nem vonz a hadtudomány ismerete, még mindig két fontos oka lehet visszatekinteni a világtörténelem nagy csatáira. Az egyik, hogy igen gyakran általuk teljesedett ki, rajtuk fordult meg népek, nemzetek, államok, geopolitikai hatalmi struktúrák sorsa, felemelkedése és hanyatlása, olykor pedig az is, amit világtörténelemnek hívunk. A másik, hogy bennük kisebb-nagyobb mértékben megmutatkozhat egy különösen

nagy jelentőségű és hatókörű szellemi tevékenység: stratégiák alkotása, megvalósítása, ütköztetése. Ennek tanulmányozása olyan szemléletet kínál, amelynek értékét nagyban emeli, hogy az élet legkülönbözőbb területein alkalmazható: mindenütt, ahol másokkal meg kell küzdeni, legyen az bármely téren, bármely célért, még olyan viszonyok között is, amelyeket szentségtörésnek hat küzdelemnek nevezni. Minden tudatos tevékenységnél, legyen az üzlet, sport, politika, társadalmi kapcsolatok építése, vagy éppen udvarlás, a stratégia a siker legfőbb záloga. „Nekünk nagy erőt ad, hogy nem tudjuk pontosan, mit akarunk. A szándékok teljes bizonytalanságából bámulatos manőverezési szabadság születik” – mondhatja szereplőjével Jean Anouilh a Becket vagy Isten becsülete c. színdarabjában. Csodásan hangzik – valóban milyen kár, hogy ez így egyáltalán nem működik. Stratégia nélkül ember, cég, bármilyen szervezet olyan, mint a viharos tengeren cél nélkül hanykolódó hajó. Csak a véletlen mentheti meg attól, hogy katasztrófába sodródjék, és a véletlen nagyon is megbízhatatlan társ bármely vállalkozásban.

Mai szemmel nézve a hadtudománynak a stratégiákkal foglalkozó ága markánsan kétarcú, legalább is annyiban, amire az eredményeit használjuk. Egyik arca borzasztó, s az emberi faj eredendő bűnét tükrözi: amióta csak társadalomban él, intézményesítette, és vadul gyakorolja a más társadalmak, népek, városok, országok elleni agressziót. A kollektív emlékezet azt mutatja, hogy ameddig csak visszalátunk a múltunkba, a hadviselés mindig is középponti helyet foglalt el az emberi társadalmak életében. És ugyanilyen bor-

zasztó, hogy közvetlen rendeltetéseként ez a tudományág a háborúzás képességének további fejlesztése érdekében igyekszik fejleszteni a stratégiaalkotás tudományát, így szükségképpen erre használja a hadtörténet elemzését is. A másik arcáról sem éppen a teljes béke nyugodt derűje ragyog, de legalább olyan harc fénye, amelyet nagyjában-egészében el lehet fogadni: a gazdasági pozícióharcé. Korunk egyik leginkább dinamikus, sőt agresszív gazdasági tevékenységi köre, a marketing, nagyon sokat átvett a katonai stratégiai gondolkodásból, hogy a piaci pozícióharcban használja fel azt. Ilyen értelemben a marketing szakirodalom alapműveiként tartják számon a Kr. e. IV. században élt kínai Szun Ce A hadviselés törvényei c. művét, valamint a híres porosz generális és katonai szakértő, Karl von Clausewitz A háborúról c. könyvét. A vállalatirányítás mai tudományának további kulcsfontosságú területe a stratégiai menedzsment. Ez annak tudománya, hogy a cég tevékenységi köréhez tartozó értékesítési és beszerzési piacok által kínált lehetőségek értékelése alapján meghatározzuk az üzleti tevékenységének optimális céljait és tartalmát, az ebben felhasználható erőforrások célszerű készletét, a felhasználásuk leginkább hatékony módját, a mindezek megvalósítását legjobban segítő üzleti kapcsolatok rendszerét, és a kapcsolatokban követendő magatartást. Ezen túlmenően, szintű a stratégiai menedzsment lényegi és elengedhetetlen része a vezetés eszközeivel biztosítani, hogy a cég egésze valóban mindig a kijelölt cél eléréseért dolgozzék.

Szun Ce azt tanítja, hogy „a legmagasabb szintű kiválóság az ellenség ellenállásának harc nélkül